

BOĞAÇHAN DÜNDARALP

DDRLP MİMARLIK VE TASARIM HİZMETLERİ

BEN AKILDAN ZİYADE O AKLI ÜRETECEK BİLGİNİN NASIL ÜRETİLECEĞİYLE İLGİLİ BİR SIKINTI OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYORUM... ÇÜNKÜ BÜTÜN BU OLUP BİTENLER İÇİNDE ÇOK KIYMETLİ OLAN BİLGİ VE BİLGİYLE YAPILMASI GEREKEN ÜRETİM, BİLGİ İÇİN GEREKLİ OLAN ARAŞTIRMALAR, BİR TAKIM KALIPLAR İÇİNE SIKIŞTIRILMIŞ VE PEK TALEP EDİLMİYOR.

Arkitera Genç Mimar Ödülü (2004), iki Ulusal Mimarlık Ödülü (1998-2006) ve YEMÖdülü (2008) başta olmak üzere öğrencilik yıllarından başlayarak birçok mimari ödül kazandı. Np12 evleri projesi ile "Mies Van der Rohe Awards 2007" Uluslararası mimarlık ödüllere nomine edilen mimarlardan biri oldu. (2007) Londra-İstanbul mimarlık değişim programı için The Architectural Foundation (Londra) tarafından İstanbul'u temsil edecek üç genç mimardan (emerging architect) biri olarak seçildi (2009). 1. Antalya Uluslararası Mimarlık Bienali (2011) için 'DeneySEL Mimarlık İşleri' kapsamında üretim yapması için davet edildi. 2005'ten bu ana aktif olarak mimarlık okullarında proje ve atölye yürütücülüğü yapmaya devam etmektedir. XII. Ulusal mimarlık ödülleri ve sergisi (2010) seçici kurul (jüri) üyeliği başta olmak üzere ulusal, profesyonel ve öğrenci yarışmalarında jüri üyeliklerinde bulundu. 2005'ten bu yana, mimarlık bilgi alanı içindeki çok pozisyonlu duruşu ile mimarlık ofisi 'ddrlp' nin yöneticiliğini yapmakta ve kent, metropol gibi katmanlı mimarlık problemleri ve farklı mimarlık ölçeklerine ilişkin çözüm stratejilerini araştırıp, geliştirmeye çalışmaktadır.

BOĞAÇHAN DÜNDARALP

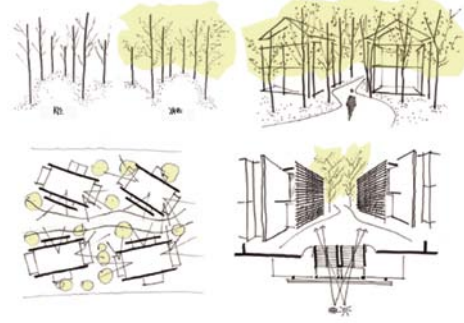
NP 12 Evleri

Yeşil, sürdürülebilir, ekoloji gibi kavramlar son yıllarda hayatımıza yoğun olarak girdi ve farklı mecralarda bir çok şekilde tartışılıyor. Sürdürülebilir mimarlık kavramı da günümüzün trend konularından bir tanesi. Mimarlığın sürdürülebilir ve ekolojik boyutu ile ilgili görüşlerinizi alabilir miyiz? Ülkemizde yapılan çalışmalarda bu kavramların özümsemiğini, doğru algılandığını ve uygulandığını düşünüyor musunuz?

Akıllı kent, akıllı bina, akıllı şehir... ne kadar akıllı? bence hiç biri akıllı değil. Akıllı olması gereken aslında insan. İnsan dışında bunların hepsi farklı katmanların ve farklı aktörlerin bir araya gelmesiyle ortaya çıkmış oluşumlar.

Ben akıldan ziyade o akli üretecek bilginin nasıl üretileceğiyle ilgili bir sıkıntı olduğunu düşünüyorum... Çünkü bütün bu olup bitenler içinde çok kıymetli olan bilgi ve bilgiyle yapılması gereken üretim, bilgi için gerekli olan araştırmalar, bir takım kalıplar içine sıkıştırılmış ve pek talep ediliyor.

Örneğin; biz kentte değil de köyde yaşıyor olsaydık. Tarım ve hayvancılık yapsaydık, doğayla bir döngü kuruyor olsaydık, nispeten daha tanımlı olurdu. Ama kent öyle değil. Kentteki katmanlı yapı içerisinde bir anda yanı başınızda yüksek katlı bir bina türüyor ve o bölgedeki bütün veriler, iklimi değişiyor. Söz konusu kent olduğunda işin içine rant ve değer giriyor, bu sebeple kurgu rant üzerinden yapılıyor.

Sürdürülebilirlik çerçevesinde enerji tasarrufu, atığın azaltılması, geri dönüşümü v.b yaklaşımlar var ama bunlar söz konusu kentse; kentin meşrutiyetini sürdürmek, bina ise; binanın varlığını devam ettirmek için... Ne kadar az zarar verirse, o kadar iyidir gibi bir yaklaşım var.

Ancak kentte üretilen enerjinin birbiriyle paylaşımı ve sürekliliği konusunda yetersiz bir yaklaşım var. Bir arsaya yeşil / akıllı bir bina yapılacaksa sadece o parsel üzerinde düşünülüyor, halbuki onun çevresinde olup biten bir çok şey var, birbirleriyle entegre oldular mı? Bir bütün oldular mı? Nasıl bir ilişki kurdular? Bunlar başka türlü müzakereler gerektirdiği için arsa üzerine yapılan yeşil / akıllı bina, parseli kadar akıllı oluyor. Mesele daha organik, birbiriyle etkileşimli sistemler kurabilmek. Dolayısıyla ben o konuda bir akıl ürettiğimizi değilde akıl uydurduğumuzu düşünüyorum.

Bina ölçeğinde belki ama bir kentin akıllı olması mümkün mü? Kentler parça parça planlanarak ortaya çıktığında birbiriyle entegrasyonunu sağlamaya çalıştığınızda, bu planlanan bir şeyin akli değil; sonradan oluşan, çarpışan bir şeylerin akli olmaya başlıyor doğal olarak... Kırsalda yapıyor olsak daha anlaşılır geliyor, çünkü biraz daha ölçülebilir... Ama kent öyle değil, kentte akli ölçemeyiz diye düşünüyorum.

Zaten, insan ömrüyle kentlerin ömrü arasındaki ilişkiye bakılırsa; insanın kent üzerinde bir irade kurması imkansız gibi geliyor bana... Şu ana kadar tarih de bize böyle bir irade kurulamayacağını gösterdi. Ben kentin akıllı hale getirilmesinden, yaşayan insanların bir akıl üretmesi ve ortak akılla, akıllı insanların ortaklığının ürettiği bir iletişim biçimi olmalı... Bunun yöntemleri ve metotları geliştirilebilir. Biz hep yapılardan, yapıların ihtiyaç duyduğu enerjiden, belli konfor seviyelerinden bahsediyoruz. Belli ihtiyaçlar ve bu ihtiyaçları

karşılamanın yada karşılamayan sistemler var. İhtiyaç kavramı koşullara göre değişkenlik gösterebiliyor. Örneğin bir alışveriş merkezi var ve alışveriş merkezini soğutmak için müthiş bir enerji harcıyor, onda bir ısı atığı var hiç kimse bu atığı kullanmakla ilgili değil... Ortak akıl bir türlü üretilemiyor çünkü her kesimin farklı çıkarı, farklı beklentileri var.

Aynı şeyleri tasarım konusunda da söyleyebiliriz. Genel bir yaklaşım olarak bakıldığında profesyonel anlamda çok naif bir alanı karşındakine bir şeyler kazandıracak, cebindeki parasına fazla dokunmadan, para kazandırabileceğini onu anlayıp uygun bir profil çizmen gerekirken sen belli bir alanın olmazsa olmazlarını savunduğunda yada olması gerekenleri aktardığında, belli bir eşikten sonra alanın sorumluluğunun artık ona ait olmadığını bambaşka bir alanın sorumluluğuna ait olduğunu anlatamıyorsun, anlatmaya çalıştığında doğal olarak sanki bu coğrafyanın değil de bambaşka bir coğrafyada yaşayan bir adam pozisyonunda kalıyorsun... Bu durumda zamanla beyhude bir çaba içerisinde olduğunu anlıyorsun... Yaptığımız iş; çarpışmalarla, zengin düşünsellik, bilgi aktarımlarıyla zenginleşecekken, giderek monologlara dönüşen, aktarımların şüpheli arkasında bir şeylerin olup bittiğini varsayarak hareket ettiğin bir alan haline gelmeye başlıyor.

Yapıların çevreci ve insan sağlığına uygun olabilmesi için mevcut sertifika sistemlerinden birine sahip olmaları yeterli midir? Asıl hedefin sertifika almak olmaması için sizce neler yapılabilir?

Sertifika sistemleri, cazip bir durum oluşturarak belli nitelikte yapıların üretimi için bir standart olabilir. Sürdürülebilir ilkelere sahip olmayan ancak yine de o sistemden beklentileri olanlar için de bir çıta olabilir. Fakat sürece temelde bakıldığında, bence sertifikaya gerek yok. Mesela ben mimar olarak sertifika sistemlerinin sahip olduğu ölçme metodunun gerektirdiği standartları karşılayacak kadar duyarlı bir yapı yapmayı zaten sorumluluk olarak hissediyorum. Bu hassasiyetle yaptığım bir proje sertifika alsın yada almasın... Aslında sadece mimar değil, yatırımcının ve kullanıcının bir bütün olarak aynı hassasiyeti göstermesi sonucunda ortaya mantıklı işler çıkıyor. Bu bilinç bir beklenti için değil de, zaten doğal bu olduğu için gelişmeli.

Sertifika sistemleri konusu henüz Türkiye'de çok yeni ve bu konuda sınırlı sayıda profesyonel kitle var. Konunun başka bir boyutu da; bu sistemler Dünya'nın

belli ülkelerinin tekelinde ve sürekli güncelleme gerektiren sistemler ve bu güncellemeleri takip etme zorunluluğu mevcut. Günümüzde takip edilen sertifika sistemlerine baktığımızda aslında mantık olarak aynı çerçevede olduklarını görüyoruz. Belli beklentiler ve bu beklentiler karşılandığında alınan puanlar... Bir ülke için uygun olan puanlama sistemi Türkiye için uygun olmayabilir, bu durum yerel sertifika sistemi ihtiyacını gündeme getiriyor. Yerel sertifika sisteminin oluşturulması yönünde bir takım çalışmalar olduğunu biliyoruz. Ancak bununda kendi içinde bazı zorluklar barındıracağını düşünüyorum. Türkiye'de henüz atık, geri dönüşüm sistemi ile ilgili bilgi ve altyapı eksikliği yaşanıyor, ayrıca kültürel olarak da bu sistemlere yatkın değiliz. Zanaat giderek pahallaşıyor, dolayısıyla endüstriyel ürünler daha ucuz oluyor ve tüketim bu yönde artıyor. Artık kullan - at kültürünün parçaları.

Sertifika sistemleri belli olanaklar alanı yaratıyor, ölçme metodları ile o alan içerisinde karşılaştırmalar yapılabildiğince ölçülmeye çalışılıyor. Bu sistemleri kritik ederken doğru olmadığını söylemiyorum, bu bir durum ve biz bu durumun içerisindeyiz. Ben belli bir ölçme metodunun belirleyeceği kurallara göre tasarım yapmaktansa, koşulların, durumun, aklın kendisinin bir tasarım olarak kullanılarak, gerçekten aklın nasıl yaratılabileceğiyle ilgileniyorum. Doğal olarak onu bir tasarım disiplini haline getirmek ve öyle bakıyor olmak başka türlü süreçleri beraberinde getiriyor. Böyle projeler hayat bulabilirse fark yaratıyor, ama onun da test edilmesi gerekiyor.

Mimar olarak bizler tasarım yaptığımızda nasıl çalışacağını bildiğimizi iddia edemeyiz. Yapılar öyle koşullarda hayata geçiriliyor, hayat karşısında sınırdıkça sınıyor ki; bir şekilde değer yaratabilirlerse elden ele geçiyor, korunuyor, sürekli yenileniyor... Bazen de hiç değer görmeyebiliyor. O yapının başkaları tarafından değer görmüş olması, onun hayat karşısında da bir değer taşıdığı anlamına gelmiyor. Aslında bütün bunlar bir deney diyebiliriz.

Son yıllarda gündeme gelen 'akıllı kent', 'akıllı bina' gibi kavramlarda kullanılan 'akli' terminolojisi sürekli gündemimizde. Yapı planlayan, kenti kurgulayan bir mimar olarak, insan 'akli' ile kent 'akli' sizce nasıl paralellikler göstermeli ya da nasıl paradokslar gösteriyor?

Eğer kentte yaşıyorsak gidelim kırsal alanda yaşayalım, doğayı yeniden düzenleyelim, atığımızı yaşam döngümüze katalım demek çözüm değil...

BEN BELLİ BİR ÖLÇME METODUNUN BELİRLEYECEĞİ KURALLARA GÖRE TASARIM YAPMAKTANSA, KOŞULLARIN, DURUMUN, AKLIN KENDİSİNİN BİR TASARIM OLARAK KULLANILARAK, GERÇEKTEN AKLIN NASIL YARATILABİLECEĞİYLE İLGİLENİYORUM

BOĞAÇHAN DÜNDARALP

Bodrum Dağbelen Köyü Kerpiç - Ahşap Okul

KENTLERLE İLGİLİ
BU KADAR BÜYÜK
HAMLELERİN;
ADALETSİZCE,
MÜZAKERE
ALANLARINI YOK
EDERCESİNE, İŞİN
SOSYAL BOYUTUNU
KONU DIŞINDA
BIRAKARAK
YAPILMASI BANA
ÇOK DOĞRU
GELMİYOR.

Kentler; nüfusun yoğun olduğu, yaşam konforu ve standartlarının yüksek olduğu, insanların hayatını sürdürmek için bir varoluş savaşına girdiği yerleşim alanları...

Büyük kentlerde yaşayan huzurlu ve mutlu insan sayısını ölçmeye kalksalar, çok düşük çıkar diye tahmin ediyorum. Böyle bir ölçek yok çünkü... Kentte oluşan her durum başka bir durum için bir olanak, o olanak da başka bir durum için fırsat yaratıyor... Doğal olarak bütün sistemin birbirini böyle tetiklediği ve var ettiği bir durumda bunlardan bağımsız bir akıl geliştirilemez.

Büyük kentsel hamlelerin, kent dinamiklerinden yoksun, yukarıdan bir takım müdahalelerle, müzakere alanlarını ortadan kaldırıcısına tek taraflı olarak yapılıyor olması, zaten mevcut vaziyeti anlatıyor. Haliyle kentler zaman içinde dönüşmeli kentin kendine ait bir değerler sistemi var, bu değerler sistemi içerisinde bir takım yerlerin değeri artabilir, değişebilir, bir takım alanlar kentin kendi evrimi içerisinde başka yerlere evrilebilir ve başka şeyler üretebilir. Kentlerin çok önemli bir ekonomisi olduğu o ekonomik düzen içerisinde birşeylerin oluşturduğu düşünülürse, kentsel dönüşüm olmamalı söylemi asla doğru değil.

Sorgulanması gereken aslında olması gerektiği gibi mi yapılıyor?

Kentlerle ilgili bu kadar büyük hamlelerin; adaletsizce, müzakere alanlarını yok edercesine, işin sosyal boyutunu konu dışında bırakarak yapılması bana çok doğru gelmiyor. Haliyle bu tür kentsel dönüşüm projeleri içerisinde yer almamak gibi kararım var. Ancak; kentin içinde ve kentin niteliğini artıracak, kentteki yaşam kalitesini yükseltecek, hangi aktörlerle, hangi süreçlerin yaşanacağı başından belli olan katılımcı modelleri

kabul edebilirim. Mimarlığı bir iktidar alanı ilişkileri gibi görüp; Meseleye projemi çizerim, işimi yaparım basitliğine indirgeyip bakıldığında, sık bina yada alanlar yaratılabilir hatta bunlara güzel kıflar da giydirebilir, ama işin aslı bu değil tabii... Dünyada da kentsel dönüşüm uygulamalarına baktığımızda yanlış uygulamalara rastlamak mümkün...

Olması gereken; o kent yada kentin bileşenlerine ait aktörlerin ortak müzakere alanının yaratılabileceği bir model oluşturarak, bu model üzerinden adaletli bir dağılım yapılması.

O bölgede yıllardır yaşayan insanlara, 'sen şimdi burdan git, zaten burada emaneten yaşıyordun, biz de göz yumuyorduk, şimdi bizim olanı tekrar geri alıyoruz. Çünkü; burası çok değerlendi.' diyorsak ve 'bu işi büyük bir holdinge verip onları çok zengin ediyorsak bir adaletsizlik söz konusudur.

Mevcut bir bina her koşulda sürdürülebilirlik ilkelerine göre revize edilebilir. Burada ekonomik / ekolojik verim dengesi sizce nasıl olmalı? Aynı şekilde sürdürülebilir teknolojilerin tarihi yapılara adaptasyonunda nasıl bir yol izlenmeli?

Binanın bakımıyla restorasyonu arasında fark var. Var olan bir yapı kaç yaşında olursa olsun, o yapının yeniden kullanılması, yeniden işlevlendirilmesi, yıkıp yeniden yapmak ya da yenileyerek çözmeye çalışmak bu işin bir parçası... Tarihi yapılar neden tarihidir? Yapıldığı dönemle mi ilgilidir, içerdiği değerle mi? Bunlara hiç bakmadan düşündüğümde dünya üzerinde var olan bir nesnenin biraz iyileştirilerek, eldeki olanaklarla ve minimum müdahalelerle hayatta kalmasını sağlayıp kendi işlevini sürdürmeye çalışmak pek çok açıdan daha sürdürülebilir.

Yapı hiçbir işlevini yerine getirmiyorsa ve yıkmak zorundaysak da; o zaman yapıyı parçalara ayırarak ve bu parçaları başka amaçlarda kullanılabilir hale getirerek değerlendirmeliyiz. Mimar olarak ben bu konuda sorumluluk hissediyorum. Yani kısaca, yapılarda olabilecek en az müdahaleyi yap, o yapı kaynakları minimum kullansın ve hayatı sona erdiğinde parçaları faydalı olsun...

Doğal malzemelerin yeni teknolojilerle birlikte kullanımının binalarda pek mümkün olmadığı iddia ediliyor, muhtemelen doğrudur... Malzeme

dediğimizde bir doğada olan var bir de bizim doğada olanı işleyerek dönüştürdüğümüz var. Bunlar aynı mı diye bakabiliriz.

Ben her zaman hangi malzemenin ne zaman ve nasıl kullanılması gerektiğiyle ilgili doğru bir aklın üretilmesi gerektiğini düşünüyorum. Doğal derken kendine ait bir doğası olan malzemeleri kendi doğasında kullanmayı seviyorum. Mesela beton doğal bir malzeme değil, bir takım karışımlarla kendiniz biçimlendirebiliyorsunuz ama o malzemenin bir doğası var. Doğası gereği belli bir enerji üretilerek yapılıyor belki, bir teknik kullanarak üretiliyor, ve belli bir ömrü var. O ömrü sağlarken bakacak sınırlar malzemenin doğasına, yani nasıl davranıyor ve o yapıda nasıl davranacak... Doğal olarak malzeme seçerken de hangi malzeme olursa olsun, o koşulların ve şartların gerektirdiği en uygun malzemeyi arayacaksınız. Sürekli doğal malzeme kullanma şansımız olmuyor ama malzemeyi kendi doğasında kullanmanın da önemli bir şey olduğunu düşünüyorum.

Elimden geldiğince doğal malzemeleri kullanmaya çalışıyorum. Fazlasıyla yapay, cilalanmış, pırlıtlı şeyleri çok sevmiyorum. Bu malzemelerin insanlarla temas edemediğini düşünüyorum. Doğal olan, insanların kolay temas edebileceği, dönüştürebileceği, müdahale edebileceği, hayatın içine daha kolay girebilecek; eskiyen, bozulan değil de güzel yaşanan malzemeler gibi kendimce bir kriterim var.

Mesleğimi yaparken benim en büyük zorluğum belli bir nitelik beklentisi olmadan, değer beklentisinin olması, hızlı olsun, ucuz olsun, ihtiyacımı çözsün... Birisi gelip bana ev yaptırmak istediğinde, onların isteklerini karşılayan bir ev yapmak yerine onların ihtiyaçlarını ve beklentilerini karşılayan bir ev yapmayı sunuyorum onlara... O evin lokasyonuna göre doğasına ve kültürüne yanıt vermeliyim.

Bu sayımızın dosya konusu "biyolojik iç mekan kalitesi". İnsanın biyolojik ve ruhsal sağlığını kaçınılmaz bir şekilde belirleyen iç mekanlara dair -toksinler, radyasyon, nem, hacim gibi kalite kriterleri bakımından- genel bir değerlendirme nasıl olabilir miyiz?

İç mekan kalitesiyle ilgili temel konu yapı fiziği, çok güzel görünen bir bina çok kötü kokabiliyor... İyi bir tesisat sistemi kurulmamış ise rüzgar

ters estiğinde koku yaratabilir, aslında çok basit görünen bir durum ancak felaket olabilir. Yada enerjiyi verimli kullanmak için binaları aşırı yalıtıyoruz, havalandırma sistemini de iyi kurmadığımızda boğucu ve basık bir ortam oluşuyor. Mekan duyulara hitap eden bir şeydir, yani insan tüm duyularıyla mekanı hissediyor, ister iç mekan ister dış mekan olsun durum aynıdır ancak iç mekan yapay olduğu için daha spesifik. Bu konunun bir çok boyutu var.

Hammaddesi ahşap, toprak ve saz gibi doğal yapı malzemeleri artık çağdaş teknolojiler ile üretiliyor. Bunların piyasaya kabulü konusunda ne düşünüyorsunuz?

Geleneksel olan, dünyada yüz yıllarca sürede oluşmuş doğal malzemeler ile yapılmış binalar ancak biz bugün bu bilgileri yeni teknolojilerle üretilmiş binalarla değiştirdik. Günümüzde üretilen binalar her şeyi ölçmeye, test etmeye olanak sağlıyor, aslında tüm bunlar malzemeye dokunduğunuzda yada kokladığınızda anlayabileceğiniz şeyler... Bizim bu son derece yüksek teknolojilerle ürettiğimiz ürün yapaylaşıyor. Aslında insanların kalıtsal olarak biriktirdiği bir kültürü var, bu nedenle yapay olanla temas etmek istemiyor. İnsana tanıdık gelen, doğal olanı istiyor. Son teknoloji ile üretilmiş, aşırı hijyenik olan itici gelebiliyor. Dolayısıyla bizim tüm bunları bir bütün halinde düşünmemiz gerekiyor. Yani bugünün gerektirdiği yapı koşulları ile bugüne kadar biriktirdiğimiz kültürün beklentilerini harmanlamaktan bahsediyorum.

Doğal ahşap döşeme detayının belirli bir standardı, akli varken, yapay olandan bir sürü var. Doğal olanın davranışını biliyoruz ancak endüstriyel olanda birçok kriteri değerlendirmemiz gerekiyor.

Sonuçta insanoğlu olarak amacımız; hayatımızı belli ölçülerde iyileştirecek ve sürdüreceğiz bir denge yaratmak. Bu durumda da en kritik mesele kaynak meselesi, artık kaynaklar tükeniyor ve yeni kaynaklar üretilmesi gerekecek. Kaynaklar belli tekellerde bir senaryolar zinciriyle birbirine bağlanıyor. O kadar bireyselleşmişiz ve herkesi ötekileştirip şüpheyle yaklaşıyoruz ki; mevcut kaynağı sadece bizim tasarruflu kullanmamızın bir anlamı kalmıyor. Tek başına senin çok duyarlı davranıyor olmanla ilgili bir şey değil, herkes birlikte yapabiliyor olduğunda bir değer kazanıyor. ■

BİZİM BU SON
DERECE YÜKSEK
TEKNOLOJİLERLE
ÜRETTİĞİMİZ ÜRÜN
YAPAYLAŞIYOR.
ASLINDA İNSANLARIN
KALITSAL OLARAK
BİRİKTİRDİĞİ BİR
KÜLTÜRÜ VAR, BU
NEDENLE YAPAY
OLANLA TEMAS ETMEK
İSTEMİYOR.